

Ministerie van
Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Cao-fondsen van 2009 in beeld

Financiële verkenning van avv'de ideële fondsen

December 2010

W. Smits
J. de la Croix
H. Ramautar

	INHOUDSOPGAVE	BLZ
	SAMENVATTING	I-III
1	ACHTERGRONDEN	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Vraagstelling	2
1.3	Indeling	2
2	RESULTATEN	3
2.1	Algemeen beeld van avv ´de ideële fondsen	3
2.2	Financieel beeld	4
2.2.1	Baten	4
2.2.2	Lasten	5
2.2.3	Reserves	5
2.3	Het bereik van doelstellingen naar werknemers	6
2.4	De financiële ontwikkeling in de periode 2008-2009	7
2.5	Premie	8
Bijlagen:		9
1	Ideële fondsen van de monitor met baten, lasten en reserve	
2	Begrippen van de monitor	
3	Uitvoering van de monitor	

SAMENVATTING

Cao-fondsen kunnen na een verzoek daartoe aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (de minister) algemeen verbindend worden verklaard (avv'd). De minister acht het, gezien zijn verantwoordelijkheid in verband met dit avv'en en gezien de belangen die met fondsen zijn gemoeid, noodzakelijk om middels regelgeving de financiële transparantie van deze fondsen te bevorderen. Tot de regelgeving in verband met het avv'en behoort onder andere dat het financiële jaarverslag van een avv'd fonds aan de minister ter beschikking wordt gesteld. Op grond van een selectie van de ontvangen verslagen wordt vervolgens jaarlijks een financiële monitor samengesteld. Dat wordt sinds 1999 gedaan. Dit rapport is de financiële monitor van 2009.

In 2009 waren er in totaal 135 avv'de cao-fondsen. Het betrof hier 43 uitkeringsfondsen (fondsen met een uitkering als doel, zoals VUT- en aanvullingsfondsen¹) en 92 ideële fondsen (fondsen met een dienstverleningsaanbod als doel). Daarvan zijn er 53 avv'd. Van deze fondsen zijn de gegevens uit de cao's en de jaarverslagen onderzocht.

Van alle werknemers die onder een bedrijfstak-cao uit de steekproef vallen, valt 65% onder een avv'd ideël fonds.

De voornaamste resultaten van het onderzoek zijn samengevat in de tabel I

¹ Onder aanvullingsfondsen worden cao-fondsen verstaan die als doel hebben een aanvullende uitkering te geven aan werknemers, bijvoorbeeld een aanvulling op een werkloosheidsuitkering. Ideële fondsen hebben een dienstverleningsaanbod als doel, bijvoorbeeld cao-voorlichting of opleidingen. Ze worden elders ook wel met O&O-fondsen aangeduid, maar omdat het aanbod breder is dan alleen O&O, is hier voor de term ideële fondsen gekozen. Gemengde fondsen (zowel aanvulling uitkering als aanbod dienstverlening) zijn in dit onderzoek ook betrokken, bijvoorbeeld het Aanvullingsfonds voor het Bouwbedrijf.

Tot en met het onderzoek naar de financiële jaarverslagen 2006 werd in deze monitor de term "sociale fondsen" gebruikt. Dit sluit aan bij de terminologie die ook in reguliere cao's en fondscao's voorkomt. Het kan echter verwarring scheppen omdat voor de sociale zekerheidsuitkeringen ook de term "sociale fondsen" wordt gebruikt. Daarom is besloten om vanaf het onderzoek naar de jaarverslagen 2007 de term "sociale fondsen" te vervangen door "ideële fondsen".

Tabel I **Overzicht van baten, lasten en reserves van de onderzochte avv'de ideële fondsen in 2009 (x € 1 mln., N=53)***

Baten/lasten	In % van de baten/lasten	Totaalbedragen (x €. mln.)
Baten:	100%	461,1
premiebijdragen van partijen	98%	
subsidies ¹	1%	
interest	0%	
overige baten	1%	
Lasten A+B:	100%	571,3
A. Doelstellingsgerelateerde lasten:	89%	
- cao-gerelateerde doelstelling	8%	
- opleiding en ontwikkeling	59%	
- werkgelegenheid	4%	
- arbeidsomstandigheden	5%	
- overige doelstellingen	13%	
B. Overige lasten:	11%	
- exploitatie	8%	
- andere lasten	3%	
Saldo baten-lasten		-/-110,2
Reserves:	100%	540,3
gebonden reserve	43%	
vrije reserve	57%	

* De percentages in de tabel sommeren niet altijd tot het totaal in verband met afronden.

De baten van de onderzochte avv' de ideële fondsen bedroegen in 2009 € 461,1 mln. Hiervan was 98% uit premies afkomstig.

De lasten bedroegen € 571,3 mln. Hiervan is 89% besteed aan de realisering van fondsdoelstellingen. Van alle lasten ging 59% naar activiteiten in het kader van opleiding en ontwikkeling.

Omdat de lasten hoger lagen dan de baten (saldo: - € 110,2 mln.) hebben de fondsen ingeteerd op hun reserves.

De reserves van de onderzochte avv'de ideële fondsen bedroegen in totaal € 540,3 mln. Van de gehele fondsreserve is 83% geconcentreerd in ongeveer 23% van de fondsen.

De volgende tabel betreft de ontwikkeling 2008-2009.

¹ Omdat ideële fondsen subsidies (b.v. van ESF) niet in alle gevallen in het jaarverslag verantwoord (b.v. Afbouw O&O fonds vermeldt zijn ESF-subsidie niet, Carrosseriebedrijf O&O fonds neemt de ESF subsidie wel op), is het gegeven van Baten middels Subsidies in dit onderzoek geen goede afspiegeling. De subsidies kunnen dan op andere plaats zijn verantwoord.

Tabel II Financiële ontwikkeling van de baten, lasten en reserves 2008-2009 (in € mln., N=53)

	Baten	Lasten	Reserves
2008	475,3	445,7	650,5
2009	461,1	571,3	540,3

In bovenstaande tabel is de ontwikkeling van baten, lasten en reserves weergegeven van de 53 fondsen van 2008 en 2009.

Er is in 2009 een brede trend van daling van de reserve opgetreden. De daling heeft zich bij 58% van de ideële fondsen met een zelfstandige inning¹ voorgedaan. De daling is vooral het gevolg van de hogere lasten en voor een kleiner deel van lagere baten.

Ten opzichte van 2008 is van de 53 ideële fondsen de totale reserve gedaald met € 110 mln. De daling is absoluut het grootst bij de fondsen van het Beroepsgoederenvervoer (- € 28 mln.), het Bouwbedrijf (- € 67 mln.) en de Metaalbewerking (- € 13 mln).

De reserves van ideële fondsen zijn in de meeste gevallen ondergebracht op risicoarme manieren zoals bankrekeningen; de daling is daarom maar voor een beperkt deel terug te leiden tot negatieve beleggingsinterest.

Van de populatie ideële fondsen is de gemiddelde premie per ideëel fonds in 2009 0,43%². Dat betekent een daling van 0,04%-punt ten opzichte van 2008.

¹ Een ideëel fonds met zelfstandige inning is een fonds dat premie int, die bij cao vastgesteld is. Een fonds dat afhankelijk is voor zijn baten van een zelfinnend fonds ontvangt een nominale bijdrage van het innende fonds. Een dergelijk fonds heeft geen eigen reservevorming en de reservevorming vindt alleen plaats bij het zelfinnende fonds. Bij het beschouwen van reserves zijn daarom alleen zelfinnende fondsen betrokken.

² Bij het vaststellen van premiemutaties 2008-2009 zijn alleen zelfinnende fondsen betrokken (46) omdat de daarvan afhankelijke fondsen geen premiehoogte hanteren, maar een nominale som van het innende fonds ontvangen.

Het aantal fondsen met een lagere premie was kleiner dan die met een gestegen premie, maar met name omdat de daling van de premie in de Bouwnijverheid relatief groot was, is de gemiddelde premie per saldo gedaald.

1 ACHTERGRONDEN

1.1 Inleiding

Cao-fondsen kunnen na een verzoek daartoe aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (de minister) algemeen verbindend worden verklaard (avv'd). De minister acht het, gezien zijn verantwoordelijkheid in verband met dit avv'en en gezien de belangen die met fondsen zijn gemoeid, noodzakelijk om middels regelgeving de financiële transparantie van deze fondsen te bevorderen. Tot de regelgeving in verband met het avv'en behoort onder andere dat het financiële jaarverslag van een avv'd fonds aan de Minister ter beschikking wordt gesteld. Op grond van een selectie van deze verslagen (fondsen van bedrijfstakken met meer dan 10.000 werknemers) wordt vervolgens jaarlijks een financiële monitor samengesteld en gepubliceerd. Dat wordt sinds 1999 gedaan. Dit rapport is de financiële monitor van 2009.

Ideële fondsen¹ zijn in cao's geregeld voornamelijk met het oog op de volgende doelstellingen (zie bijlage 2 voor een toelichting op deze doelstellingen):

- het doen van onderzoek ter voorbereiding van het cao-overleg, het uitvoeren van de cao en het informeren van werkgevers en werknemers over de cao en de bevordering van de goede werking van de bedrijfstak;
- ontwikkeling en opleiding van werkgevers en werknemers;
- het optimaliseren van de werkgelegenheid voor de bedrijfstak;
- het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden in de bedrijven;
- overige doelstellingen waaronder het verstrekken van aanvullende uitkeringen.

De activiteiten die ten behoeve van deze doelstellingen worden uitgevoerd, worden hoofdzakelijk middels premieheffingen gefinancierd. De baten, lasten en de reserves, worden in dit rapport geaggregeerd weergegeven.

¹ Ideële fondsen hebben een dienstverleningsaanbod als doel, bijvoorbeeld cao-voorlichting of opleidingen. Ze worden elders ook wel al O&O-fondsen aangeduid maar omdat het aanbod breder is dan alleen O&O is hier voor de term ideële fondsen gekozen.

Tot en met het onderzoek naar de financiële jaarverslagen 2006 werd in deze monitor de term "sociale fondsen" gebruikt. Dit sluit aan bij de terminologie die ook in reguliere cao's en fondscao's voorkomt. Het kan echter verwarring scheppen omdat voor de sociale zekerheidsuitkeringen ook de term "sociale fondsen" wordt gebruikt. Daarom is besloten om vanaf het onderzoek naar de jaarverslagen 2007 de term "sociale fondsen" te vervangen door "ideële fondsen".

1.2 Vraagstelling

De monitor heeft de volgende vraagstelling:

- Van welke aard en van welke omvang waren in 2009 de baten, lasten en reserves en hoe groot waren de lasten ten behoeve van de respectievelijke doelstellingen ?
- Wat is de financiële ontwikkeling van de fondsen in de periode 2008-2009 ?

Met de eerste vraag wordt beoogd de omvang van baten (premies, subsidies, interest), lasten en van reserves (vrij en gebonden) van grote avv'de ideële fondsen te bepalen. De lasten worden onder andere gerelateerd aan de voor deze monitor onderscheiden doelstellingen.

Met de onderzoeksvraag over de ontwikkeling 2008-2009 wordt beoogd een beschrijving van de financiële ontwikkeling in die periode te geven.

1.3 Indeling

Hoofdstuk 2 bevat de rapportage van de onderzoeksresultaten. Hierin komt het algemeen beeld van avv'de ideële fondsen aan de orde, wordt ingegaan op het financiële beeld (de baten, lasten en reserves mede in relatie tot de doelstellingen), op het bereik van de doelstellingen naar werknemers, op de premiehoogte in verband met de fondsen en komt de financiële ontwikkeling 2008-2009 aan de orde.

In bijlage 1 is de lijst met onderzochte avv'de ideële fondsen met hun baten, lasten en reserves opgenomen.

In bijlage 2 is een opsomming van de begrippen gegeven.

In bijlage 3 is de uitvoering van het onderzoek beschreven.

2 RESULTATEN

Dit hoofdstuk bevat de onderzoeksresultaten over de doelstellingen en baten, lasten en reserves voor de in 2009 avv'de ideële cao-fondsen. En de financiële ontwikkeling in de periode 2008-2009.

2.1 Algemeen beeld van avv'de ideële fondsen

In 2009 waren er in totaal 135 avv'de cao-fondsen. Het betrof hier 43 uitkeringsfondsen (fondsen met een uitkering als doel, zoals de VUT- en aanvullingsfondsen en 92 ideële fondsen¹) (fondsen met een dienstverleningsaanbod als doel). Hiervan zijn vervolgens de fondsen van bedrijfstakken met meer dan 10.000 werknemers genomen: deze behoren tot de steekproef van SZW in verband met arbeidsvoorwaardenonderzoek. Van de 92 fondsen bleven zo 53 fondsen over (zie bijlage 1 voor een overzicht van de in dit onderzoek betrokken fondsen).

Van de 53 fondsen zijn gegevens verzameld uit de cao's en jaarverslagen. Deze fondsen hebben op 2,1 mln. werknemers betrekking. Op basis van de steekproef blijkt dat op 65% van bedrijfstakwerknemers een avv'd ideëel fonds van toepassing is.

¹ Onder aanvullingsfondsen worden cao-fondsen verstaan die als doel hebben een aanvullende uitkering te geven aan werknemers, bijvoorbeeld een aanvulling op een werkloosheidsuitkering. Gemengde fondsen (zowel aanvulling uitkering als aanbod dienstverlening) zijn in dit onderzoek ook betrokken, bijvoorbeeld het Aanvullingsfonds voor het Bouwbedrijf.

2.2 Financieel Beeld

Het financiële beeld van 2009 van avv'de ideële fondsen is samengevat in de onderstaande tabel.

Tabel 2.1 Overzicht van baten, lasten en reserves van de onderzochte avv'de ideële fondsen in 2009 (x € 1 mln., N=53)

Baten/lasten	In % van de baten/lasten	Totaalbedragen (x €. mln.)
Baten:	100%	461,1
premiebijdragen van partijen	98%	
subsidies ¹	1%	
interest	0%	
overige baten	1%	
Lasten A+B:	100%	571,3
A. Doelstellingsgerelateerde lasten:	89%	
- cao-gerelateerde doelstelling	8%	
- opleiding en ontwikkeling	59%	
- werkgelegenheid	4%	
- arbeidsomstandigheden	5%	
- overige doelstellingen	13%	
B. Overige lasten:	11%	
- exploitatie	8%	
- andere lasten	3%	
Saldo baten-lasten		-/-110,2
Reserves:	100%	540,3
gebonden reserve	43%	
vrije reserve	57%	

De percentages in de tabel sommeren niet altijd tot het totaal in verband met afronden.

De baten bedroegen in 2009 in totaal € 461,1 mln. Hiervan was 98% uit premies afkomstig. De lasten waren in totaal € 571,3 mln. Hiervan was 89% bestemd voor de realisering van de doelstellingen. De reserves bedroegen € 540,3 mln.

2.2.1 Baten

De fondsbaten waren voor 98% uit premieheffing afkomstig. Subsidies, interest en overige baten maken 2% uit van de baten.

¹ Omdat ideële fondsen subsidies (b.v. van ESF) niet in alle gevallen in het jaarverslag verantwoorden (b.v. Afbouw O&O fonds vermeldt de ESF-subsidie niet, Carrosseriebedrijf O&O fonds neemt de ESF subsidie wel op), is het gegeven van Baten middels Subsidies in dit onderzoek geen goede afspiegeling. De subsidies kunnen dan op andere plaats zijn verantwoord.

2.2.2 Lasten

De lasten naar soort zijn als volgt verdeeld.

Tabel 2.2 Lasten van avv' de ideële fondsen naar soort (x € 1 mln.; N=53)

Soort Last	x € 1 mln.
Doelstellingsgerelateerde lasten	491,2 (89%)
Overige lasten, waarvan:	63,4 (11%)
- exploitatie	44,1 (8%)
- andere lasten (restcategorie)	19,3 (3%)
Totaal	571,3 (100%)

De totale lasten van avv' de ideële fondsen in 2009 waren € 571,3 mln. Daarvan werd 89% bestemd voor de realisering van de doelstellingen. De overige 11% van de lasten zijn merendeels exploitatielasten.

2.2.3 Reserves

De reserves van alle onderzochte avv' de ideële fondsen samen waren eind 2009 in totaal € 540,3 mln. De verdeling van de reserves is in de volgende tabel weergegeven.

Tabel 2.3 AVV' de ideële fondsen naar fondsreserve en aandeel in de totale reserve in 2009 (N=53)

grootteklasse reserves	aantal fondsen	% van het aantal fondsen	omvang reserves (x € 1 miljoen)	% van de totale reserve
tot 0,1 mln.	7	13 %	0,0*	0 %
0,1 – 1,0 mln	10	19 %	54,3	1 %
1,0 – 5 mln.	19	36 %	33,3	10 %
5,0 – 10 mln.	5	9 %	33,5	6 %
10 – 20 mln.	3	6 %	127,3	6 %
20 – 30 mln.	5	9 %	70,4	24 %
30 – 50 mln.	2	4 %	215,9	13 %
50 mln. of meer	2	4 %		40 %
Totaal	53	100 %	540,3	100 %

* Bedrag was te klein om in termen van miljoenen weer te geven.

De gemiddelde fondsreserve bedraagt € 10,2 mln. De verdeling van de reserves over de fondsen is 'scheef': ongeveer 23% van de fondsen heeft 83% van de reserve en ongeveer 77% van de fondsen heeft 17% van de reserve. De 2 grootste fondsen hebben 40% van de totale reserves (Bouwbedrijf, Aanvullingsfonds 74,1 mln, Bouwbedrijf, O&O-fonds 141,9 mln.).

De reserves van ideële fondsen zijn in de meeste gevallen ondergebracht op risicoarme manieren zoals bankrekeningen. In een beperkt aantal gevallen bleek sprake van beleggingen met een negatieve financiële opbrengst in 2009

2.3 Het bereik van doelstellingen naar werknemers

In paragraaf 2.1 is geconstateerd dat op grond van de steekproef blijkt dat voor 65% van de werknemers onder een bedrijfstak-cao een ideëel fonds van kracht is. Voor deze werknemers toont de volgende tabel de lasten per doelstelling en het aantal werknemers waarop de doelstellingen van kracht zijn.

Tabel 2.4 Avv ^{de} fondsen naar doelstellingen, lasten en het aantal werknemers waarop de doelstellingen betrekking hebben

Doelstelling	Aantal avv ^{de} fondsen	Lasten X € 1 mln.	Aantal werknemers x 1 mln.
cao-gerelateerd	33 (62%)	47,2 (9%)	1,8 (89%)
opleiding en ontwikkeling	45 (85%)	336,7 (66%)	1,8 (89%)
werkgelegenheid	25 (47%)	24,8 (5%)	1,4 (68%)
arbo	31 (58%)	26,6 (5%)	1,7 (81%)
overig	9 (17%)	71,5 (14%)	0,6 (29%)
Totaal*	53 (100%)	508,0 (100%)	2,1 (100%)

*) De optelling van het aantal fondsen en werknemers is groter dan het aantal in de totaalcellen, omdat fondsen en werknemers aan meer dan 1 doelstelling gerelateerd kunnen zijn.

Duidelijk uit bovenstaande tabel is dat, gemeten naar het aantal fondsen en naar de lasten per doelstelling, de O&O-doelstelling de meest prominente doelstelling van de ideële fondsen is. Aan opleiding en ontwikkeling van werknemers is in 2009 een bedrag van € 336,7 mln. besteed. De doelstellingen 'opleiding en ontwikkeling' en 'cao-gerelateerd' hebben het grootste bereik van werknemers.

De verdeling van ideële fondsen over de economische sectoren is als volgt.

Tabel 2.5 Avv ^{de} ideële fondsen in 2009 naar economische sector (bedragen x € 1 mln.; werknemers x 1.000).

Bedrijfstak	Aantal ideële fondsen	Aantal werknemers	Baten	Lasten	Reserve
landbouw	1	116	18,5	16,0	29,2
industrie	15	485	127,6	144,9	139,5
bouwnijverheid	5	343	222,5	300,0	275,2
handel en horeca	15	528	43,6	44,9	62,8
vervoer	1	119	24,0	51,6	4,8
zakelijke dienstverlening	15	347	21,3	13,2	21,1
overige dienstverlening	1	170	3,5	0,8	7,6
totaal	53	2.108	461,1	571,3	540,3

In de sectoren industrie, handel en horeca en zakelijke dienstverlening worden de meeste ideële fondsen aangetroffen. De sectoren Bouwnijverheid en Industrie zijn de sectoren waarin de ideële fondsen met de grootste financiële omvang zijn aangetroffen. Deze sectoren hebben 78% van de lasten en 77% van de reserves van de onderzochte fondsen. Deze sectoren hebben betrekking op 39% van de werknemers van de onderzochte bedrijfstakken.

2.4 Financiële ontwikkeling in de periode van 2008-2009¹

Tabel 2.6 Financiële ontwikkeling van de baten, lasten en reserves 2008-2009 (in € mln., N=53)

	Baten	Lasten	Reserves
2008	475,3	445,7	650,5
2009	461,1	571,3	540,3

De samenstelling van de onderzochte groep ideële fondsen kan jaarlijks wijzigen vanwege (zie ook Bijlage 3):

- oprichting, liquidatie, splitsing of fusering van fondsen;
- het avv proces; in voorkomende gevallen is na de verstreken avv termijn nog geen nieuw avv-besluit van toepassing.

Om een vertekend beeld te voorkomen wat ontstaat door de verandering van de samenstelling van de onderzochte groep ideële fondsen, zijn de 53 fondsen van het onderzoek 2009 vergeleken met dezelfde 53 fondsen in 2008.

In bovenstaande tabel 2.6 is de ontwikkeling van baten, lasten en reserves weergegeven van de 53 fondsen over 2008-2009 weergegeven.

Ten opzichten van 2008 zijn de reserves met 17% gedaald, de baten zijn gedaald met 3% en de lasten zijn gestegen met 28%.

Er is in 2009 een brede trend naar daling van de reserve te constateren. De daling heeft zich bij 58% van de ideële fondsen met een zelfstandige inning² voorgedaan. De daling is vooral het gevolg van de hogere lasten en voor een kleiner deel van lagere baten.

Ten opzichte van 2008 is van de 53 ideële fondsen de totale reserve gedaald met € 110 mln. De daling is absoluut het grootst bij de fondsen van het Beroepsgoederenvervoer (- € 28 mln.), het Bouwbedrijf (- € 67 mln.) en de Metaalbewerking (- € 13 mln).

Zoals reeds in §2.2 is opgemerkt zijn de reserves van ideële fondsen in de meeste gevallen ondergebracht op een risicoarme manier.

¹ Voor deze relatieve korte vergelijkingsperiode van 2 jaar is gekozen vanwege de sterk wisselende populatie van avv/de ideële fondsen waarvan het jaarverslag bij het ministerie van SZW beschikbaar was. Indien een langere periode genomen zou zijn zouden vanwege een kortere of langere avv-loze periode sommige grote ideële fondsen met een grote invloed op het ontwikkelingsbeeld, niet meegenomen worden (b.v. fondsen van Afbouw, Horeca. Agrarische bedrijfstakken) waardoor een ontwikkelingsbeeld geschetst zou worden op basis van een groep fondsen met een relatieve kleine en niet representatieve invloed op het actuele financieel totaalbeeld.

² Een ideëel fonds met zelfstandige inning is een fonds die de premie int die overeen gekomen is bij cao. Een fonds dat afhankelijk is voor zijn baten van een zelfinnend fonds, ontvangt een nominale bijdrage van het innende fonds. Een dergelijk afhankelijk fonds heeft geen eigen reservevorming en de reservevorming vindt alleen plaats bij het zelfinnende fonds. Bij het beschouwen van reserves zijn daarom alleen zelfinnende fondsen betrokken.

2.5 Premie

De gemiddelde premie per ideëel fonds bedraagt 0,43% en deze is daarmee met 0,04%-punt ten opzichte van 2008 gedaald¹.

Van de 53 fondsen had 62% een premie van 0-0,5%, 25% een premie van 0,5-1% en 13% had een premie hoger dan 1%. 1 fonds heeft een nominale jaarpremie van € 30,- (Bedrijfsfonds Architectenbureaus).

Bij 43 fondsen komt de premie geheel ten laste van de werkgever. Bij 6 komt de premie mede ten laste van de werknemer. De overige fondsen ontvangen baten via andere bedrijfstakfondsen.

¹ Bij het vaststellen van premie mutaties 2008-2009 zijn alleen zelfinnende fondsen betrokken omdat de daarvan afhankelijke fondsen geen premie hoogte hanteren, maar een nominale som van het innende fonds ontvangen. Het aantal fondsen met een lagere premie was kleiner dan die met een gestegen premie, maar met name omdat de daling van de premie in de Bouwnijverheid relatie groot was is de gemiddelde premie per saldo gedaald.

BIJLAGEN

Bijlage 1**Tabel Avv'de Sociale Fondsen met baten en lasten en reserve; bedragen in
€ 1.000 (2009)**

Fonds	Baten	Lasten	Reserves
Afbouw, O&O fonds	1002,0	1398,0	948,0
AGF Groothandelsfonds	708,0	597,2	1544,0
Apotheken, bedrijfsfonds	7680,7	7515,4	21246,5
Architectenbureaus, fonds	509,0	726,4	684,9
Bakkersbedrijf, SF	7716,0	6350,7	12660,3
Beroepsgoederenvervoer over de weg, O&O	24035,0	51621,0	4758,0
Beveiliging, Sociaal Fonds	1246,9	607,9	961,2
Beveiligingsbranche, O&O fonds	676,2	500,3	1258,0
Bouwbedrijf, Aanvullingsfonds	37011,0	66467,0	74061,0
Bouwbedrijf, O&O fonds	120097,0	157843,0	141852,0
Carrosseriebedrijf, O&O-fonds	3712,3	3307,3	4374,8
Colland, Arbeidsmarktbeleid	18554,0	16041,0	29233,0
Confectie-Industrie, O&O	369,6	369,6	0,0
Contractcatering, FBA	1362,9	89,6	6892,2
Contractcatering, O&O fonds	564,0	564,0	0,0
Contractcatering, St. Kwaliteit van de Arbeid	95,1	95,1	0,0
Contractcatering, Vakraad	199,7	199,7	0,0
Doe-het-zelf-Branche, Sociaal Fonds	259,7	121,1	1724,8
Drogisterijbranche, Sociaal Fonds	389,9	487,8	4785,8
Elektrotechnische Detailhandel, O&O fonds	1691,5	1803,3	171,9
Gemengde Branche en Speelgoedbranche, Sociaal Fonds	381,6	659,8	250,1
Gespecialiseerde Bloemendetail, SF	934,6	947,3	554,9
Grafimedia, Sociaal Fonds	12356,0	12518,0	23620,0
Isolatiebedrijf, O&O fonds	1198,2	1557,3	425,4
Levensmiddelen en/of Zoetwaren, Groothandel, FKB	566,0	614,0	1169,0
Levensmiddelenbedrijf, SF	2427,3	3420,6	5154,1
Metaal en Technische Bedrijfstukken, SF	19027,1	18513,4	3085,9
Metaalbewerkingsbedrijf, O&O fonds	32505,9	45339,2	29197,4
Metalektro, Arbeidsmarkt en Opleiding	36061,7	40073,9	36490,6
Metalektro, Raad van Overleg	2532,9	2643,1	3977,2
Metalektro, Sociaal Fonds	3109,9	3378,3	405,5
Meubelindustrie en Meubileringsbedrijven, Sociaal Fonds	2085,0	4095,0	3482,0
MITT, SF	741,5	809,9	3460,9
MITT, Vakraad	853,1	853,1	0,0
Mode- en Sportdetailhandel, SF	3501,0	3324,0	6766,2
Motorvoertuigen- en Tweewierbedrijf, Fonds	4734,1	4800,4	582,4
Motorvoertuigen- en Tweewierbedrijf, O&O fonds	14341,5	14422,3	10611,7
Recreatie, SF	2449,5	2561,7	1948,5
Reiswerk, Opleidingen	3854,4	3736,1	1675,3
Schilders- en Onderhoudsbedrijf, O&O fonds	16289,0	16898,0	33941,0
Slagersbedrijf, Vormings- en Ontwikkelingsfonds	2023,9	1846,9	1093,9

Fonds	Baten	Lasten	Reserves
Technisch Installatiebedrijf, O&O fonds	46881,8	55737,3	23971,5
Technische Groothandel, Fonds Kollektieve Belangen	14,0	1318,0	2493,0
Timmerfabrieken O&O	2768,0	2194,3	6611,9
Timmerfabrieken, Scholings- en Werkgelegenheidsfonds	1994,6	2915,3	10192,7
Uitzendbranche, Arbofonds	809,3	809,3	0,0
Uitzendbranche, Fonds	6512,0	288,0	7163,0
Uitzendbranche, O&O	1447,4	1447,4	548,0
Uitzendbranche, St. Naleving	1585,5	1585,5	0,0
Vleessector, Fonds Collectieve Belangen	1857,3	958,3	2694,9
Welzijn, Fonds Coll. Belangen	3527,6	758,0	7637,6
Wonen, Sociaal fonds	2118,2	2022,0	1992,6
Zoetwarenindustrie, Sociaal Fonds	1733,6	1565,4	1913,0
Totaal	461103,9	571316,4	540266,8

Bijlage 2 Begrippen van de Monitor

De belangrijkste begrippen in dit onderzoek zijn de volgende:

- ideële fondsen
- fondsafspraken in de cao
- baten
- lasten
- reserves
- doelstellingen

Ideële fondsen

Ideële fondsen zijn bij cao geregelde organen ten behoeve van het bereiken van bepaalde doelstellingen, zoals het bieden van vakopleidingen of kinderopvang in de juridische vorm van een stichting. In verband met de activiteiten voor de realisering van deze doelstellingen geldt een premieheffing. Ideële fondsen, behorend bij de onderzoekssteekproef van grote bedrijfstakken, zijn hier onderzocht als ze avv'd zijn. Op grond van het Toetsingskader AVV moeten de jaarverslagen bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden gedeponeed.

Naast ideële fondsen worden in cao's ook uitkeringsfondsen aangetroffen. Dat zijn fondsen met het oog op de verstrekking van een uitkering, meestal als aanvulling op ZW-, WW- of/en WAO-uitkering of als VUT. Uitkeringsfondsen¹ zijn buiten het onderzoek gelaten indien geen ideële doelstelling mede werd gerealiseerd.

Fondsafspraken in de cao

Fondsregelingen kunnen in een fonds-cao of als fondsbepaling in een reguliere cao opgenomen zijn. De wijze waarop de fondsregeling is gevestigd heeft geen gevolgen voor de juridische status of het functioneren van het fonds. Bepalend zijn de avv'de statuten en reglementen met de fondsafspraken.

Fondsafspraken bevatten:

- de doelstellingen van het fonds
- de wijze waarop deze fondsdoelstellingen gerealiseerd worden;
- regelingen omtrent de bestuurlijke, administratieve en de financiële organisatie/beheer van het fonds, en
- de hoogte van de premie en aanwijzingen omtrent de inning.

¹ Indien een ideëel fonds een uitkeringsdoelstelling heeft (of een avv'd uitkeringsfonds heeft eveneens een doelstelling van een ideëel fonds) dan zijn de lasten in verband met de uitkeringsdoelstelling onder de lasten aan "overige doelstellingen" opgenomen.

Baten, lasten en reserves

In het onderzoek zijn als baten, premiebaten en baten uit andere bronnen, zoals rente, subsidie e.d. onderscheiden. Ook is een categorie overige baten onderscheiden (giften e.d.).

Er zijn twee soorten lasten onderscheiden. Tot de eerste soort behoren lasten ten behoeve van de doelstellingen zoals opleiding- en vormingstaken. Het zijn doelstellingen op het vlak van dienstverlening aan aangesloten partijen. Tot overige doelstellingslasten zijn onder meer lasten gerekend in verband met uitkeringsdoelstellingen en lasten in verband met een restcategorie van doelstellingen zoals bijdragen voor medische kosten.

De tweede soort lasten zijn alle, niet direct doelstellingsgerelateerde, overige lasten. Dat zijn in de eerste plaats lasten in verband met de goede werking en exploitatie van het fonds, zoals administratiekosten, vergaderkosten en accountantskosten. In dit onderzoek worden deze kosten "exploitatiekosten" genoemd. In de tweede plaats zijn het "andere lasten" of restlasten zoals afboekingen vanwege oninbare vorderingen en lasten waarvan de bestemming niet achterhaald kon worden.

Fondsreserves zijn onderscheiden naar vrije en gebonden reserves. Tot de vrije reserve wordt het vermogen gerekend dat in beginsel voor alle doelstellingen van het fonds aangewend kan worden. Tot de gebonden reserve is dat deel van het vermogen gerekend dat gereserveerd is voor besteding binnen het beperktere kader van één of van een selectie van de fondsdoelstellingen. Tot de reserve zijn geen middelen gerekend die betrekking hebben op de reeds aangegane verplichtingen (schulden, toegezegde subsidies, voorzienbare lasten e.d.) en voorzieningen. Dat kunnen bijvoorbeeld middelen zijn voor kinderopvang die zijn gereserveerd vanwege de verplichting om de kinderopvang te blijven financieren tot kinderen in de opvang een bepaalde leeftijd bereikt hebben. Voorzieningen zijn niet tot de reserves gerekend.

Doelstellingen

In statuten van ideële fondsen worden doelstellingen onderscheiden. Ze hebben het kenmerk gemeen dat ze niet direct tot doel hebben de materiële positie van werknemers met een inkomensvoorziening te verbeteren. Ten behoeve van de onderzoeksmonitor zijn de specifieke doelstellingen van ideële fondsen als volgt gegroepeerd.

1. Cao-gerelateerde doelstelling
Hiertoe behoren activiteiten als het doen van onderzoek ter voorbereiding van het cao-overleg, het uitvoeren van de cao en de evaluatie ervan en het informeren van werkgevers en werknemers over de cao en de verdere bevordering van de goede werking van de bedrijfstak.
2. Opleidings- en Ontwikkelingsdoelstelling.
De hierop gerichte voorzieningen hebben betrekking op het op peil houden van de vakbekwaamheid van werknemers en op algemene

vormingsactiviteiten in verband met bijvoorbeeld het participeren in een ondernemingsraad of met een succesvolle pensionering voor werknemers. Ook loondervinglasten in verband met het volgen van vorming en opleiding behoren tot deze categorie. Opleidingen in het kader van werkgelegenheidsprojecten behoren niet tot deze doelstelling, maar behoren tot de werkgelegenheidsdoelstelling.

3. Werkgelegenheidsdoelstelling.

Tot deze doelstelling behoren voorzieningen waarmee beoogd wordt bedrijven uit de bedrijfstak te voorzien van gekwalificeerd personeel. Daartoe behoren programma's bestaande uit een combinatie van werkervaring en scholing. Deze zijn soms gericht op specifieke groepen zoals werklozen of schoolverlaters, of kansarmen op de arbeidsmarkt zoals herintreders, langdurig werklozen, WAO-ers of allochtonen. De kosten in verband met opleidingen alsmede de kosten in verband met loonderving bij scholing behoren hiertoe. Ook de kosten in verband met wervingscampagnes worden tot deze soort gerekend.

4. Arbeidsomstandigheden.

Tot deze doelstelling behoren alle voorzieningen die zijn gericht op een verbetering van de arbeidsomstandigheden. Activiteiten kunnen betrekking hebben op de dienstverlening van een bedrijfsgezondheidsdienst, of op preventie gerichte activiteiten als het vervaardigen van RI&E's (risico-inventarisatie en evaluatie), bedrijfsdoorlichtingen en de voorlichting of verstrekking van arbo-beschermingsmiddelen. Ook behoren algemene onderzoeken naar de kwaliteit van de arbeid binnen een bedrijfstak tot deze lastensoort.

5. Overige doelstellingen.

Het kan voorkomen dat een sociaal fonds mede een uitkeringsdoelstelling ondersteunt (bijvoorbeeld het Aanvullingsfonds voor de Bouwnijverheid met financiële aanvulling op de wettelijke ZW-uitkering). Deze soort voorziening is tot de overige doelstellingen gerekend. Ook voorzieningen in verband met een restcategorie doelstellingen behoren tot deze categorie (bijvoorbeeld lasten in verband met (para) medische kosten bij het Algemeen Sociaal Fonds Grafi-Media).

Bijlage 3: Uitvoering van de Monitor

In 2009 waren er 135 avv'de cao-fondsen. En deel daarvan (43 fondsen) zijn zogenoemde uitkeringenfondsen. Deze hebben onder meer tot doel werknemers een aanvulling te verstrekken op een sociale zekerheidsuitkering of VUT. Daarnaast zijn er 92 ideële fondsen. Deze zijn onder meer gericht op het doen van onderzoek ter voorbereiding van het cao-overleg, het uitvoeren van de cao, het informeren van werkgevers en werknemers over de cao, de bevordering van de goede werking van de bedrijfstak, het bieden van ontwikkeling en opleiding van werknemers in de bedrijfstak, en het bevorderen van goede arbeidsomstandigheden in de bedrijven.

Van de ideële avv'de fondsen¹ zijn de financiële jaarverslagen van die fondsen onderzocht, die verbonden zijn met de cao's die deel uitmaken van de steekproef van cao's die de Directie Uitvoeringstaken Arbeidsvoorwaardenwetgeving van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid per ultimo 2009 voor cao-onderzoek hanteerde. Deze steekproef bestaat zowel uit bedrijfstak-cao's als ondernemings-cao's en overheidsakkoorden. Onder deze steekproef valt ongeveer 86% van alle werknemers die onder een cao vallen.

Van de steekproef zijn de ondernemings-cao's buiten beschouwing gelaten omdat hierin geen avv'de ideële fondsen aangetroffen kunnen worden. De akkoorden van de sector overheid zijn buiten beschouwing gelaten omdat deze akkoorden geen cao's in de zin van de Wet op de Collectieve Arbeidsovereenkomst zijn en de avv niet van toepassing is. In de resterende bedrijfstakken werden 53 avv'de ideële fondsen aangetroffen. Van deze ideële fondsen zijn gegevens uit de cao's, de statuten en de jaarverslagen onderzocht. Deze fondsen waren op 2,1 miljoen werknemers van toepassing.

De resultaten van dit onderzoek kunnen niet zonder meer worden vergeleken met die van voorgaande jaren. Door het oprichten, fuseren en verdwijnen van ideële fondsen of het al dan niet avv'en van ideële fondsen verandert de totale onderzochte groep jaarlijks van samenstelling. Daarom zijn premies, baten, lasten en reserves van 2009 vergeleken met die van 2008 van dezelfde fondsen.

In 2008 was dit onderzoek opgebouwd rond 61 ideële fondsen. Het onderzoek is in 2009 gedaan onder 53 ideële fondsen. De mutaties zijn als volgt:

- opgeheven/gefuseerd (3 ideële fondsen eraf)
Beroepsgoederenvervoer: St. Naleving
Confectie-industrie: Sociaal Fonds
Reisbranche: Kinderopvangfonds

- niet meer avv'd in 2009 (5 ideële fondsen eraf)
Schoonmaak- en Glazenwasserbranche: Controle Orgaan, RAS, O&O fonds

¹ Fondsen met als doel het geven van een financiële aanvulling op een sociale uitkering, de z.g. uitkeringsfondsen, zijn niet in dit onderzoek opgenomen; uitzondering vormen de aanvullingsfondsen met ook een ideële doelstelling zoals het Aanvullingsfonds voor de Bouwnijverheid. Ideële fondsen met een combinatie van uitkering- en sociale doelstellingen zijn wel in het onderzoek opgenomen.

Taxibedrijf: Sociaal Fonds

Horeca: Sociaal Fonds

- verdwenen uit SZW-steekproef van ondernemingen en bedrijfstakken (1 ideëel fonds eraf)
Kappersbedrijf: O&O fonds
- niet avv'd in 2008, wel avv'd in 2009 (1 ideëel fonds erbij)
Afbouw: O&O fonds